

Ionan Marigomez

AI, ITSASORIK EZ BAGENEUKA...

ONDO KOSTATAKO KOSTAKO EGOITZA

“Estazio hau unibertsitatearen behar batetik dator. EHU beti egin dira itsasoarekin lotutako ikerketak. Baina arazo bat genuen: ez zegoen honelako instalaziorik itsasotik gertu, eta behar da. Lehen, okerezbanago, 25.000 litroko biltegi bat geneukan, eta kamioi batek etorri behar zuen betetzera. Horrek mugatu egiten du esperimentera iraupena. Arazo horrekin hogeita inguru egon ginen, itsasoaren ondoan leku baten bila. Nik 2000. urtean jo nuen Plentziako alkatearengana, leku honetaz galdezka; erdi utzita zegoen adinekoen egoitza bat zen. Hamahiru urte kostatu zitzaigun irekitzea, baina azkenean lortu genuen”.

“Mila arazo ditu itsasoak, baina denen oinarria bera da: gu asko garela”

Ionan Marigomez Allende (Erandio, 1961) biologoa da lanbidez eta bokazioz. Bera izan zen EHUren Plentziako Itsas Estazioaren sustatzaile nagusia, eta bera da bertako zuzendaria 2013an sortu zenetik. Bulegoan hartu gaitu, atzealdean Gorlizko badia ageri dela, eta hantxe jardun dugu, luze, planeta hau estaltzen duten itsasoan gaitzez eta konponbideez. Marigomez baikorra baita: konponbideak egon badaude.

 UNAI BREA **HODEI TORRES**

Itsasoa betiko hondatzen ari gara?

Pandemia dela-eta egon den blokeo orokorraren ondorioz, ikusi dugu segur aski egiten ditugun gauzek sekulako eragina dutela, baina, aldi berean, gure eragina desagertuz gero oso azkar erantzuten duela sistemak, bere onera itzuli nahian. Nabigazioa apur bat murriztu, zarrak kendu... eta hobekuntza igartzen da. Bestalde, dimentsioa izan behar dugu kontuan: gu Lurraren oso leku txiki batean bizi gara. Badirudi nagusiak garela, baina lurralde txiki bateko nagusiak gara. Beste guztia oso zabala da, eta izugarriko ahalmena du moldatzeko. Gelditzen garenean, lehenengo kolpean gutxienez, aldaketak ikusten dira, eta halako batean basurdeak ikusten ditugu kalean, eta orkak badian. “Hara! Non zeuden?”. Bada, gurengandik urrun. Beraz, galderari erantzuteko: nolako eragina dugu itsasoan? Handia. Atzeraezinezkoa da? Ez dut uste, optimista izan nahi dut. Eta kasurik txarrean, itsasoa baino lehenago gu desagertuko gara.

Itsasoak iraun egingo du, beraz, baina haren barruko bizitzak?

Baita ere. Zati ahulena gizakia da; kontrakoa pentsatzen badugu ere, natura zaindu nahi dugula diogunean, benetan gure biziraupena babestu nahi dugu.

Zehazki, zer gaitz du gaur egun itsasoak? Gehiegizko arrantza, kutsadura...?

Faktore askok egiten dute bat. Eta denak daude elkarrekin lotuta. Mila arazo daude, baina denen oinarria bera da: gu asko garela (ez diot gehiegi, asko baizik), luze bizi garela, oro har oso bizitza aktiboa dugula eta beraz asko kontsumitzen dugula, ez dugu eguna eserita pasatzen. Horrek ordaina du.

Karbono dioxidoaren kontzentrazioa handitzearen ondorioz, beste hitz bat ikasi dugu: azidotzea.

Atmosferako CO₂ kontzentrazioa handitzen bada, haren kantitate handiagoa disolbatzen da itsasoan, eta

“Pandemian ikusi dugu gure eragina desagertzen denean oso azkar erantzuten duela sistemak bere onera itzuli nahian”.

horrek azidotzea eragiten du. Animalientzat, pHaren aldaketa txiki bat izugarria da. Haien metabolismo basala, oinarrizkoa, handitu egiten da, eta horrek esan nahi du energia gehiago behar dutela izateko, existitzeko. Beraz, ez dira hazten. Azken urteetan behatu da munduko animaliak, oro har (lehorrekoak ere bai), txikiagotzen ari direla. Ezin esan, ordea, arrazoi bakarra itsasoa azidotzea denik. Lehen esan bezala, faktore askok egiten dute bat.

Itsas estazioak sortzearen arrazoa, edo helburua, itsasoaren osasuna zaintzea da, hain zuzen?

Bitxia da, baina zergatia oporrak dira. Itsas estazioak XIX. mendean sortu ziren, naturalismoa garatzearekin batera. Ordura arte ez zegoen kezka handirik naturarekiko. Eta itsas estazioek abantaila bat zuten: modan zegoen hondartzara joatea, eta ikerlariak hara joaten ziren, familia hondartzan zegoen bitartean ikertzen jarraitzeko. Ikerketaren helburua ez zen itsasoa ulertzea, baizik eta zientzia garatzea, oro har, eta horretarako itsasoaz baliatzea. Gaur egun, estazioen helburua

itsasoa ulertzea da, eta ikasitakoa erabiltzea arazoak konpontzeko, ez itsasoarenak bakarrik, esparru guztietakoak baizik.

Itsasoa ulertzea, diozu.

Mundua ulertzea, izan ere. Kontuan hartu behar dugu mundu gehiena itsasoa dela, planeta urdina da hau, eta ez luke Lur izena eduki behar, baizik eta Itsaso, Ur, edo halako zerbait. Eta bizidun gehienak uretan daude. Itsasotik kanpo, goranzko ehun metrotan eta lurpeko bost metrotan dago bizitza gehiena, eta itsasoan, aldiz, bost kilometro dituzu beherantz. Itsasoak bolumen izugarria du. Hori ezagutzeko dena ezagutzeko da.

Eta lortu dugu hain gauza handi hori ulertzea?

Horretan gabilta. Oraindik gutxi dakigu itsasoaz. Baina gaur egun interesa dago, teoriarik behintzat. UNESCOk esan du 2021-30 hamarkada dela ozeanoko zientzien hamarkada. Ustez, horrek ozeanoa ezagutzeko mugimendu asko ekarriko ditu. Duela urte batzuk, itsasoa ezagutu nahia ez zen planteatzen.

Zer ikertzen duzue hemen, Plentzian?

Ildo asko ditugu. Batetik, bizidunak, noski, baina ez hori bakarrik, eta askotan, bizidunak ikertzen ditugu ingurumena nola dagoen jakin nahi dugulako. Orain daukagun ildo aipagarrienetako bat korrokoia edo lazunei buruzkoa da. Horiek hazi eta, gainera, haien kontsumoa sustatzen gabilta.

Zergatik?

Arrazoi argi batengatik: euskaldunok, itsasotik, arrain haragijaleak jaten ditugu. Legatza, itsasoilarra, antxoa, hegaluzea... Basora joan eta hartza, otsoa, azeria eta azkonarra jango bagenitu bezala. Aldiz, basurdeak, behiak eta ardiak jaten ditugu, baina itsasoan dauden horien baliokiak ez ditugu ukitzen. Kate trofikoaren goiko aldekoak kontsumitzen ditugu, eta horrek desoreka sortzen du. Jasangarritasunaren aldetik, beste maila trofiko bateko organismoak ustiatu beharko genituzke. Eta korrokoia da horietako bat. Orojalea da, eta, beraz, alde horretatik egokiagoa. Hori da filosofia: jaten ditugun espezieen dibertsifikazioa. ●